

УДК 582.35/.99(477.82)

М. Й. Шевчук – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри ботаніки і садово-паркового господарства Волинського національного університету імені Лесі Українки;

І. І. Кузьмішина – кандидат біологічних наук, доцент кафедри ботаніки і садово-паркового господарства Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Л. О. Коцун – кандидат біологічних наук, доцент кафедри ботаніки і садово-паркового господарства Волинського національного університету імені Лесі Українки;

В. П. Войтюк – кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри ботаніки і садово-паркового господарства Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Т. П. Лісовська – кандидат біологічних наук, доцент кафедри ботаніки і садово-паркового господарства Волинського національного університету імені Лесі Українки;

О. С. Фіщук – аспірант Львівського національного університету імені Івана Франка;

С. В. Кузьмішина – студентка IV курсу біологічного факультету Волинського національного університету імені Лесі Українки

Рідкісні види судинних рослин, що охороняються і рекомендовані до охорони у Волинській області

Роботу виконано на кафедрі ботаніки і садово-паркового господарства ВНУ ім. Лесі Українки

У результаті проведених польових досліджень виявлено і задокументовано місцезнаходження видів рослин, які рідко трапляються у Волинській області або перебувають на межі ареалу і не включені до попереднього списку рідкісних рослин території дослідження. Складено узагальнений список видів судинних рослин, що охороняються і рекомендовані до охорони у Волинській області.

Ключові слова: Волинська область, рідкісні види рослин.

Шевчук М. Й., Кузьмішина І. І., Коцун Л. А., Войтюк В. П., Лісовская Т. П., Фищук О. С., Кузьмішина С. В. Редкие виды сосудистых растений, охраняемые и рекомендованные к охране в Волинской области. В результате проведенных полевых исследований обнаружено и задокументировано места произрастания видов растений, которые редко встречаются в Волинской области или находятся на границе ареала и не включены в предварительный список редких растений территории исследований. Составлен обобщенный список видов сосудистых растений, охраняющихся и рекомендованных к охране в Волинской области.

Ключевые слова: Волинская область, редкие виды растений.

Shevchuk M. Y., Kuzmishyna I. I., Kotsun L. O., Voytyuk V. P., Lisovska T. P., Fischuk O. S., Kuzmishyna S. V. Rare Species of Vascular Plants, Protected and Supported the Protection of the Volyn Eegion. As a result of field studies have found and documented place of growth of plant species which are rare in the Volyn region, or are on the border area and were not included in the provisional list of rare plants studed area. The summary list of vascular plant species are protected and recommended for protection in the Volyn region is compiled.

Key words: Volyn region, rare species of plants.

Постановка наукової проблеми та її значення. Багатий і різноманітний рослинний покрив Волинської області належить до двох природно-кліматичних зон. З одного боку, він все ще залишається не повністю вивченим, а з другого – постійно зазнає зростаючого антропогенного впливу, що зумовлює необхідність постійного моніторингу для своєчасного виявлення раритетних видів і надання їм природоохоронного статусу, що дало б змогу запобігти їх зникненню на території області. Тому регулярне оновлення переліку раритетних видів, що зростають на території області, є актуальним завданням ботанічних досліджень.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. У формування списку рідкісних та зникаючих видів рослин Волинської області значний внесок зробили дослідження провідних фахівців Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України професора, доктора біологічних наук Т. Л. Андрієнко,

кандидата біологічних наук О. І. Прядко, кандидата біологічних наук В. В. Коніщука та кандидата біологічних наук Р. О. Баранського. Крім того, вивченню флори Волинської області постійно приділяли увагу працівники кафедри ботаніки і садово-паркового господарства Волинського національного університету ім. Лесі Українки.

Мета роботи – узагальнити та доповнити список рідкісних судинних рослин Волинської області. Під час дослідження передбачалося проведення маршрутних польових досліджень для встановлення видового складу та біоекологічних особливостей рідкісних для регіону досліджень видів рослин.

Матеріали і методи. Основу наукової роботи становлять результати флористичних досліджень, проведених протягом 2008–2011 рр. у Волинській області. **Методи дослідження** – польові (детально-маршрутних обстежень, стаціонарний), камеральні (обробка гербарного матеріалу, опрацювання літературних джерел). Систематичне положення, обсяг і номенклатура таксонів прийняті за С. Л. Моськіним і М. М. Федорончуком [13]. Перебування виду під державною охороною встановлювали згідно з Червоною книгою України [10].

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. У результаті проведених систематичних польових досліджень, опрацювання літературних джерел [1–12] виявлено і задокументовано місцезнаходження рідкісних видів рослин, узагальнено та доповнено список судинних рослин, які потребують охорони на території дослідження. Зараз у ньому 239 видів рослин, раритетних та тих, які потребують охорони у Волинській області.

***Рідкісні види судинних рослин, що охороняються і рекомендовані до охорони
у Волинській області***

1. Аденофора лілієлиста* (*Adenophora liliifolia* (L.) A. DC.).
2. Айстра степова (*Aster amellus* L.).
3. Аконіт строкатий (*Aconitum variegatum* L.).
4. Альдрованда пухирчата* (*Aldrovanda vesiculosa* L.).
5. Анемона лісова (*Anemone sylvestris* L.).
6. Апозерис смердючий (*Aposeris foetida* (L.) Less.).
7. Армерія видовжена (*Armeria elongata* (Hoffm.) Koch.).
8. Арнозерис дрібний (*Arnozeris minima* (L.) Schweigg. & Koerte).
9. Астрагал еспарцетний (*Astragalus onobrychis* L.).
10. Астрагал піщаний (*Astragalus arenarius* L.).
11. Астранція велика (*Astrantia major* L.).
12. Багатоніжка звичайна (*Polypodium vulgare* L.).
13. Баранець звичайний* (*Huperzia selago* (L.) Bernh. ex Schrank et Mert.).
14. Береза низька* (*Betula humilis* Schrank).
15. Береза темна* (*Betula obscura* A. Kotula).
16. Билинець комарниковий* (*Gymnadenia conopsea* (L.) R. Br.).
17. Білозір болотний (*Parnassia palustris* L.).
18. Борідник паростковий* (*Jovibarba sobolifera* (Sims.) Opiz).
19. Бородач звичайний (*Bothriochloa ischaemum* (L.) Keng).
20. Бугиля блискуча (*Anthriscus nitida* (Wahlenb.) Hazslinszky).
21. Бук лісовий (*Fagus sylvatica* L.).
22. Булатка довголиста* (*Cephalanthera longifolia* (L.) Fritsch.).
23. Булатка червона* (*Cephalanthera rubra* (L.) Rich.).
24. Бульбокомиш морський (*Bolboschoenus maritimus* (L.) Palla).
25. Бурачок Гмеліна (*Alyssum gmelinii* Jord.).
26. Верба лапландська* (*Salix lapponum* L.).
27. Верба мирзинолиста (*Salix myrsinifolia* Salisb.).
28. Верба прутувидна (*Salix viminalis* L.).
29. Верба пурпурова (*Salix purpurea* L.).
30. Верба Старке* (*Salix starkeana* Willd.).
31. Верба чорнична* (*Salix myrtilloides* L.).

32. Верблюдка гібридна (*Corispermum hybridum* Bess. ex Andr.).
33. Відкаслик безстебловий (*Carlina acaulis* L.).
34. Відкаслик звичайний (*Carlina vulgaris* L.).
35. Відкаслик татарниколистий* (*Carlina onopordifolia* Bess. ex. Szaf., Kulcz. et Pawł.).
36. Вільха сіра (*Alnus incana* (L.) Moench).
37. Вовчі ягоди звичайні, вовче лико (*Daphne mezereum* L.).
38. Вовчі ягоди пахучі* (*Daphne cneorum* L.).
39. Вовчок жовтий (*Orobancha lutea* Baumg.).
40. Водяний жовтець водний (*Batrachium aquatile* (L.) Dumort.).
41. Водяний жовтець розчепірений (*Batrachium divaricatum* (Schrank) Schur).
42. Воловик Барельє (*Anchusa barrelieri* (All.) Vitm.).
43. Волошка дніпровська (*Centaurea borysthena* Grun.).
44. Вужачка звичайна (*Ophioglossum vulgatum* L.).
45. В'яз еліптичний (*Ulmus elliptica* C. Koch).
46. Гвоздика картузіанська (*Dianthus carthusianum* L.).
47. Гвоздика несправжньо-пізня* (*Dianthus pseudoserotinus* Blocki).
48. Гвоздика несправжньорозчепірена (*Dianthus pseudosquarrosus* (Novák) Klok.).
49. Гвоздика Борбаша (*Dianthus borbasii* Vandas).
50. Гвоздика польська (*Dianthus polonicus* Zapal.).
51. Гвоздика стиснуточашечна (*Dianthus stenocalyx* Juz.).
52. Гніздівка звичайна* (*Neottia nidus-avis* (L.) Rich.).
53. Голокучник дубовий (*Gymnocarpium dryopteris* (L.) Newm.).
54. Голокучник Роберта (*Gymnocarpium robertianum* (Hoffmann) Newman).
55. Горделімус європейський (*Hordelymus europaeus* (L.) Jessen).
56. Горицвіт весняний* (*Adonis vernalis* L.).
57. Горошок чагарниковий (*Vicia dumetorum* L.).
58. Гронянка багатороздільна* (*Botrychium multifidum* (S. G. Gmel.) Rupr.).
59. Гронянка півмісяцева* (*Botrychium lunaria* (L.) Sw.).
60. Грушанка зеленоцвіта (*Pyrola chlorantha* Sw.).
61. Гудайера повзуча* (*Goodyera repens* (L.) R. Br.).
62. Гусимець плоскостручковий (*Arabis gerardii* (Bess.) Koch).
63. Деревій паннонський (*Achillea pannonica* Scheele).
64. Дзвоники оленячі (*Campanula cervicaria* L.).
65. Дзвоники персиколисті (*Campanula persicifolia* L.).
66. Дзвоники широколисті (*Campanula latifolia* L.).
67. Діфазіаструм Зейлера* (*Diphasiastrum zeileri* (Rouy) Holub).
68. Діфазіаструм сплюснутий* (*Diphasiastrum complanatum* (L.) Holub).
69. Дрочок крилатий, віничничок крилатий* (*Genistella sagittalis* L., *Chamaespartium sagittale* (L.) P. Gibbs).
70. Дуб скельний (*Quercus petraea* (Mattuschka) Liebl.).
71. Жарновець віниковий (*Sarothamnus scoparius* (L.) Koch).
72. Жимолость пухнаста (*Lonicera xylosteum* L.).
73. Жировик Лезеля* (*Liparis loeselii* (L.) Rich.).
74. Жито дике (*Secale sylvestre* Host).
75. Жовтець Мейєра (*Ranunculus meyerianus* Rupr.).
76. Жовтець сланкий (*Ranunculus reptans* L.).
77. Жовтий осот болотний (*Sonchus palustris* L.).
78. Жовтозілля блукаюче (*Senecio erraticus* Betrol.).
79. Журавлина дрібнопліда* (*Oxycoccus microcarpus* Turcz. ex Rupr.).
80. Звіробій сланкий (*Hypericum humifusum* L.).
81. Зимолоубка зонтична (*Chimaphilla umbellata* (L.) W. Barton).
82. Зіновать Блоцького* (*Chamaecytisus blockianus* (Pawl.) Kluskovu).
83. Зіновать Пачоського* (*Chamaecytisus paczoskii* (V. Krecz.) Klaskova).

84. Зіновать регенсбурзька (*Chamaecytisus ratisbonensis* (Schaeff.) Rothm.).
85. Зірочник багновий (*Stellaria uliginosa* Murr.).
86. Зозуліні сльози серцелисті* (*Listera cordata* (L.) R. Br.).
87. Зозуліні сльози яйцевидні* (*Listera ovata* (L.) R. Br.).
88. Зозуліні черевички справжні, черевички зозуліні* (*Cypripedium calceolus* L.).
89. Зубниця бульбиста (*Dentaria bulbifera* L.).
90. Зубниця залозиста (*Dentaria glandulosa* Waldst. et Kit.).
91. Ірга круглолиста (*Amelanchier ovalis* Medik.).
92. Їжача голівка маленька (*Sparganium minimum* Wallr.).
93. Кадило сарматське (*Melittis sarmatica* L.).
94. Кальдезія білозоролиста* (*Caldesia parnassifolia* (L.) Parl.).
95. Келерія (кипець) велика (*Koeleria grandis* Bess. ex Gorski).
96. Китятки мінливі (*Polygala decipiens* Besser).
97. Клопогін європейський (*Cimicifuga europaea* Schipcz.).
98. Козельці українські (*Tragopogon ucrainicus* Artemcz.).
99. Коральковець тричінадрізаний* (*Corallorhiza trifida* Chatel.).
100. Коручка болотна* (*Epipactis palustris* (L.) Crantz.).
101. Коручка чемерникоподібна* (*Epipactis helleborine* (L.) Crantz.).
102. Коручка темно-червона* (*Epipactis atrorubens* (Hoffm. ex Bernh.) Schult.).
103. Косарики черепитчасті* (*Gladiolus imbricatus* L.).
104. Костриця найвища (*Festuca altissima* All.).
105. Костриця поліська (*Festuca polessica* Zapal.).
106. Котячі лапки дводомні (*Antennaria dioica* (L.) Gaertn.).
107. Куничник непомітний (*Calamagrostis neglecta* (Ehrh.) Gaertn.).
108. Купальниця європейська (*Trollius europaeus* L.).
109. Кушир підводний (*Ceratophyllum submersum* L.).
110. Ласкавець серповидний (*Bupleurum falcatum* L.).
111. Латаття біле (*Nymphaea alba* L.).
112. Латаття сніжнобіле (*Nymphaea candida* J. et C. Presl).
113. Лепешняк дібровний (*Glyceria nemoralis* (Uechtr.) Uechtr. & Koern.).
114. Лерхенфелдія звивиста (*Lerchenfeldia flexuosa* (L.) Schur.).
115. Лещиця волотиста (*Gypsophila paniculata* L.).
116. Лещиця рівновершинна (*Gypsophila fastigiata* L.).
117. Липа широколиста (*Tilia platyphyllos* Scop.).
118. Лікоподіелла заплавна* (*Lycopodiella inundata* (L.) Holub).
119. Лілія лісова* (*Lilium martagon* L.).
120. Ломикамінь болотний* (*Saxifraga hirculus* L.).
121. Ломиніс прямий (*Clematis recta* L.).
122. Лунарія оживаюча* (*Lunaria rediviva* L.).
123. Льон багаторічний (*Linum perenne* L.).
124. Льонок солодкий (*Linaria dulcis* Klok.).
125. Любка дволиста* (*Platanthera bifolia* (L.) Rich.).
126. Любка зеленоквіткова* (*Platanthera chlorantha* (Cust.) Reichenb.).
127. Лядвенець трясовинний (*Lotus uliginosus* Schkuhr).
128. Малаксіс однолистий* (*Malaxis monophyllos* (L.) Sw.).
129. Меч-трава болотна* (*Cladium mariscus* (L.) Pohl).
130. Молодило руське (*Sempervivum ruthenicum* Schnittsp. et C. B. Lehm.).
131. Молодильник озерний* (*Isoetes lacustris* L.).
132. Молочай волинський* (*Euphorbia volhynica* Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawł.).
133. Молочай ребристий (*Euphorbia angulata* Jacq.).
134. Мучниця звичайна (*Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spreng.).
135. Наперстянка великоцвіта (*Digitalis grandiflora* Mill.).
136. Нечуйвітер нещільногіллястий (*Hieracium x mollicaule* Vuk.).

137. Одноквітка звичайна (*Moneses uniflora* (L.) A. Gray).
138. Ожина малиновидна (*Rubus x pseudoidaeus* (Weihe) Lejeune).
139. Ожина шорстка (*Rubus hirtus* Waldst. et Kit.).
140. Оман високий (*Inula helenium* L.).
141. Омела австрійська (*Viscum austriacum* Wiesb.).
142. Орлики звичайні (*Aquilegia vulgaris* L.).
143. Осока багнова (*Carex limosa* L.).
144. Осока волотиста (*Carex paniculata* L.).
145. Осока дворядна (*Carex disticha* Huds.).
146. Осока двотичинкова (*Carex diandra* Schrank).
147. Осока двудомна* (*Carex dioica* L.).
148. Осока Девелла* (*Carex davalliana* Smith).
149. Осока затінкова* (*Carex umbrosa* Host).
150. Осока кульконосна (*Carex pilulifera* L.).
151. Осока лісова (*Carex sylvatica* Huds).
152. Осока низька* (*Carex humilis* Leyss.).
153. Осока пізня (*Carex serotina* Merat).
154. Осока слабка, о. повисла (*Carex flacca* Schreb.).
155. Осока тонкокореневищна* (*Carex chordorrhiza* Ehrh.).
156. Осока торфова* (*Carex heleonastes* Ehrh.).
157. Пальчатокорінник бузиновий* (*Dactylorhiza sambucina* (L.) Soo').
158. Пальчатокорінник м'ясочервоний* (*Dactylorhiza incarnata* (L.) Soo').
159. Пальчатокорінник плямистий* (*Dactylorhiza maculata* (L.) Soo').
160. Пальчатокорінник травневий* (*Dactylorhiza majalis* (Reichenb.) P. F. Hunt.).
161. Пальчатокорінник Фукса* (*Dactylorhiza fuchsii* (Druce) Soo').
162. Перстач білий (*Potentilla alba* L.).
163. Перстач горбкуватий (*Potentilla collina* Wib.).
164. Печіночниця звичайна (*Hepatica nobilis* Mill.).
165. Півники сибірські* (*Iris sibirica* L.).
166. Півники угорські (*Iris hungarica* Waldst. et Kit.).
167. Підмаренник проміжний (*Galium intermedium* Schult.).
168. Підсніжник білосніжний* (*Galanthus nivalis* L.).
169. Плавун щитолістий* (*Nymphoides peltata* (S. G. Gmel.) O. Kuntze).
170. Плаун річний* (*Lycopodium annotinum* L.).
171. Плющ звичайний (*Hedera helix* L.).
172. Полин Маршаллів (*Artemisia marschalliana* Spreng.).
173. Приворотень балтійський (*Alchemilla baltica* Sam. ex Juz.).
174. Проліска дволиста (*Scilla bifolia* L.).
175. Пухівка струнка (*Eriophorum gracile* Koch).
176. Рдесник альпійський (*Potamogeton alpinus* Balb.).
177. Рдесник волосовидний (*Potamogeton trichoides* Cham. & Schlecht.).
178. Рдесник довгий (*Potamogeton praelongus* Wulf.).
179. Рдесник маленький (*Potamogeton pusilus* L.).
180. Рдесник туполистий (*Potamogeton obtusifolius* Mert. & Koch).
181. Рдесник червонуватий (*Potamogeton rutilus* Wolfg.).
182. Ринхоспора біла (*Rhynchospora alba* (L.).
183. Рівноплідник рутвицелистий (*Isopyrum thalictroides* L.).
184. Різуха велика (*Najas major* All.).
185. Росичка англійська* (*Drosera anglica* Huds.).
186. Росичка круглолиста (*Drosera rotundifolia* Huds.).
187. Росичка середня* (*Drosera intermedia* Hayne).
188. Ряст порожнистий (*Corydalis cava* (L.) Schweigg. & Koerte).
189. Рястка Буше* (*Ornithogalum boucheanum* (Kunth) Aschers.).

190. Сальвінія плаваюча* (*Salvinia natans* (L.) All.).
191. Сашник іржавий* (*Schoenus ferrugineus* L.).
192. Свербіжниця ворсянколиста* (*Succisella inflexa* (Kluk) G. Beck).
193. Синюха голуба (*Polemonium caeruleum* L.).
194. Ситник бульбистий* (*Juncus bulbosus* L.).
195. Ситник розчепірений (*Juncus squarrosus* L.).
196. Ситняг однолусковий (*Eleocharis uniglumis* (Link.) Schult.).
197. Скерета болотна (*Crepis paludosa* (L.) Moench).
198. Скерета м'яковолосиста (*Crepis mollis* (Jacq.) Aschers.).
199. Скорзонера низька (*Scorzonera humilis* L.).
200. Скорзонера пурпурова (*Scorzonera purpurea* L.).
201. Смілка зеленувата (*Silene chlorantha* (Willd.) Ehrh.).
202. Смілка литовська* (*Silene lithuanica* Zapal.).
203. Смовдь Любименка (*Peucedanum lubimnkoanum* Kotov).
204. Смородина колосиста (*Ribes spicatum* Robson).
205. Сон лучний* (*Pulsatilla pratensis* (L.) Mill., *P. nigricans* Störck.).
206. Сон розлогий, с. широколистий* (*Pulsatilla patens* (L.) Mill., *P. latifolia* Rupr.).
207. Сонцезвіт яйцевидний (*Helianthemum ovatum* Mill.).
208. Стародуб широколистий (*Laserpitium latifolium* L.).
209. Стоколос прибережний (*Bromopsis riparia* (Rehm.) Holub).
210. Суниці зелені (*Fragaria viridis* Duch.).
211. Таволжник звичайний (*Aruncus dioicus* (Walt.) Fern.).
212. Тефрозер болотяний (*Tephrosia palustris* (L.) Reichenb., *Senecio congestus* (R. Br.) DC.).
213. Тирлич звичайний (*Gentiana pneumonanthe* L.).
214. Тирлич хрещатий (*Gentiana cruciata* L.).
215. Тисдалія голостебла (*Teesdalia nudicaulis* (L.) R. Br.).
216. Товстянка звичайна* (*Pinguicula vulgaris* L.).
217. Тофільдія чашечкова* (*Tofieldia calyculata* (L.) Wahlenb.).
218. Траунштейнера куляста* (*Traunsteinera globosa* L. Reichenb.).
219. Тростяниця кострицевидна (*Scolochloa festucacea* (Willd.) Link).
220. Фегоптерис з'єднуючий (*Phegopteris connectilis* (Michx.) Watt.).
221. Фіалка багнова (*Viola uliginosa* Bess.).
222. Фітеума куляста (*Phyteuma orbiculare* L.).
223. Хамарбія болотна (*Hammarbya paludosa* (L.) O. Kuntze).
224. Хамедафна чашкова* (*Chamaedaphne calyculata* (L.) Moench).
225. Хвощ великий (*Equisetum telmateia* Ehrh.).
226. Цанікелія болотна (*Zannichellia palustris* L.).
227. Цибуля гірська (*Allium montanum* F. W. Schmidt).
228. Цибуля ведмежа, черемша* (*Allium ursinum* L.).
229. Цибуля виноградникова (*Allium vineale* L.).
230. Цирцея альпійська (*Circaea alpina* L.).
231. Цирцея середня (*Circaea intermedia* Ehrh.).
232. Чихавка звичайна (*Ptarmica vulgaris* Hill).
233. Черноголовник родовиковий (*Poterium sanguisorba* L.).
234. Шейхцерія болотна* (*Scheuchzeria palustris* L.).
235. Шолудивник королівський* (*Pedicularis sceptrum-carolinum* L.).
236. Шолудивник лісовий* (*Pedicularis sylvatica* L.).
237. Щавель водяний (*Rumex aquaticus* L.).
238. Щитник гребенястий (*Dryopteris cristata* (L.) A. Gray).
239. Щитолісник звичайний* (*Hydrocotyle vulgaris* L.).

* Види з Червоної книги України [10].

Отже, аутфітосозологічний кадастр рослин Волинської області містить 239 видів, з яких під охороною Червоної книги України перебуває третя частина. Для видів із невизначеним статусом пропонуємо встановити моніторинг, зокрема, для *Amelanchier ovalis*, *Armeria elongata*, *Campanula persicifolia*, *Dianthus pseudosquarrosus*, *D. borbasii*, *Polemonium caeruleum*, *Parmica cartilaginea*, *P. vulgaris*, *Sarothamnus scoparius*, *Teesdalia nudicaulis*.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Узагальнений список видів рослин ми подали для затвердження в державне управління охорони навколишнього середовища у Волинській області. У 2011 р. науково обґрунтовано необхідність надання созологічного статусу ботанічного заказника місцевого значення території біля с. Трубки Іваничівського району. Для кращого ознайомлення з біоморфологічними особливостями рідкісних видів рослин ми започаткували видання «Атлас рідкісних рослин Волині». Цього року вийшов друком його другий випуск [2].

Список використаної літератури

1. Андрієнко Т. Л. Флористичне та ценотичне різноманіття торфоболотних екосистем та перспективи їх збереження в Україні / Т. Л. Андрієнко // Шляхи покращання збереження торфових та інших видів боліт України : матеріали навчання в Україні (28–29 квіт. 1999 р.). – К. : [б. в.], 1999. – С. 16–19.
2. Атлас рідкісних рослин Волинської області / Л. О. Коцун, І. І. Кузьмішина, В. М. Рало та ін. – Луцьк : [б. в.], 2011. – 72 с.
3. Баранський О. Сучасне поширення підсніжника білосніжного (*Galanthus nivalis* L.) у Волинському Поліссі / О. Баранський // Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. – 1999. – № 4. – С. 143–144.
4. Біорізноманіття Цуманської пущі та питання його збереження / під заг. ред. Т. Л. Андрієнко та М. Л. Клестова. – К. : Фітосоціологічний центр, 2004. – 136 с.
5. Заверуха Б. В. Флора Вольно-Подолли і її генезис / Б. В. Заверуха. – Київ : Наук. думка, 1985. – 192 с.
6. Коніщук В. В. Червона книга Волинської області / [В. В. Коніщук, Т. Л. Андрієнко, П. М. Царенко та ін.] // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2010. – № 12. – С. 157–176.
7. Мельник В. І. Нові місцезнаходження рідкісних видів флори Волинського Полісся / В. І. Мельник, О. Р. Баранський // Укр. ботан. журн. – 2006. – Т. 63, № 3. – С. 333–339.
8. Рідкісні на Волині / упор. В. К. Терлецький. – Луцьк : Луцьк. пед. ін-т, 1993. – 103 с.
9. Список судинних рослин флори Волинського Полісся / [Л. Коцун, І. Кузьмішина, В. Войтюк та ін.] // Природа Західного Полісся та прилеглих територій : зб. наук. пр. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2006. – № 3. – С. 170–211.
10. Червона книга України. Рослинний світ / під ред Я. П. Дідуха. – К. : Глобалконсалтинг, 2009. – 912 с.
11. Шевчик В. Л. Ценотические особенности и жизненное состояние популяции равноплодника василистикового на Западном Полесье (Волинская область УССР) / В. Л. Шевчик // Проблемы общей и молекулярной биологии. – 1988. – Т. 7. – С. 40–43.
12. Ященко П. Т. Рослинний світ Шацького національного природного парку / П. Т. Ященко // Наук. вісн. ВНУ ім. Лесі Українки : за матеріалами I Міжнар. наук.-практ. конф. «ШНПП: регіональні аспекти, шляхи та напрями розвитку». – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – № 11. – Ч. 1. – С. 166–171.
13. Mosyakin S. L. Vascular plants of Ukraine. A nomenclature checklist / S. L. Mosyakin, M. M. Fedoronchuk ; ed. S. L. Mosyakin. – Kyiv, 1999. – XXIV + 345 p.

Статтю подано до редколегії
22.11.2011 р.